

Zorg door de logopedist in de eerste lijn

Jaarcijfers 2018 en trendcijfers 2016-2018

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Zorg door de logopedist in de eerste lijn

Jaarcijfers 2018 en trendcijfers 2016-2018

Lisa Verberne
Joost van den Dool
Tjard Schermer

September 2019

<http://www.nivel.nl>
nivel@nivel.nl
Telefoon 030 2 729 700
Fax 030 2 729 729

© 2019 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Disclaimer

Wij doen ons best om onze onderzoeksresultaten zo begrijpelijk mogelijk te presenteren. De onderzochte materie is echter complex.

Wij staan in voor de juistheid van onze cijfers, maar wij kunnen geen verantwoording aanvaarden voor conclusies die derden op deze cijfers baseren.

Wij zijn daarnaast continue bezig met het verbeteren van ons onderzoek. Een voorbeeld is het verbeteren van de methodologie of het toevoegen van gegevens van praktijken die op een later moment zijn binnengekomen. Hierdoor kunnen veranderingen optreden in de cijfers.

Voorwoord

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn verzamelt continu gegevens over gezondheid en zorg in de eerste lijn. Resultaten hiervan worden gepresenteerd op <https://www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn>. De informatie op deze website geeft onder andere antwoord op de vraag welke gezondheidsproblemen in Nederland voorkomen, welke zorg wordt verleend en wat de kwaliteit van deze zorg is. De uitvoering van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn voor logopedisten wordt uitgevoerd door het Nivel met financiering van de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (NVLF).

Dit rapport bevat de gegevens zoals gepubliceerd op de website, over de zorg voor patiënten door de logopedist in de eerste lijn in het kalenderjaar 2018. Trendcijfers worden (indien beschikbaar) gepresenteerd over de periode 2016-2018. Het is mogelijk een specifieke gegevensaanvraag te doen. Dit kan via de website: <https://www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/gegevens-aanvragen>.

Wij danken de deelnemende zorgverleners voor hun inzet en het aanleveren van gegevens.

De auteurs

Inhoud

1	Introductie	7
1.1	Logopedie	7
1.2	Vraagstellingen	7
2	Patiëntkenmerken	8
2.1	Geslacht en leeftijd	8
3	Aanmelding	9
3.1	Wijze van toegang	9
3.2	Soort verwijzer	9
4	Omvang zorggebruik	10
4.1	Toelichting vooraf	10
4.2	Prestatiecodes	10
4.3	Aantal consulten per kalenderjaar	11
5	Gezondheidsproblemen	12
5.1	Toelichting vooraf	12
5.2	Top-10 diagnoses	12
5.3	Top 3 diagnoses per leeftijdscategorie	13
6	Evaluatie	15
6.1	Toelichting vooraf	15
6.2	Reden van einde zorg	15
6.3	Resultaat behandeling	15
	Referenties	16
	Bijlage A Verantwoording	17

Kernpunten 2018

Dit rapport bevat cijfers over het zorggebruik van 17.184 patiënten die in 2018 zijn behandeld in 83 logopediepraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn.

- 57% van de patiënten bij de logopedist is van het mannelijke geslacht en bijna de helft van de patiënten is tussen de 4 en 7 jaar oud.
- Het merendeel van de patiënten bij de logopedist komt met een verwijzing (85%).
- Patiënten bij de logopedist hadden in 2018 gemiddeld 14 consulten.
- De meest voorkomende diagnoses bij de logopedist zijn taalontwikkelingsstoornissen (40%) en articulatiestoornissen (23%).
- Bij 7.256 patiënten werd de behandeling in 2018 geregistreerd als beëindigd. Bij het merendeel van deze patiënten werd de behandeling beëindigd omdat het behandeldoel bereikt was.

1 Introductie

Dit rapport geeft inzicht in het zorgproces, de zorginhoud, de zorgevaluatie en de kenmerken van patiënten die worden behandeld door de logopedist in de eerstelijnsgezondheidszorg. Hiervoor zijn gegevens gebruikt van logopedisten met een eigen praktijk en van logopedisten die in loondienst zijn.

1.1 Logopedie

Logopedie is het paramedisch vakgebied dat zich richt op het diagnosticeren en behandelen van klachten op het gebied van stem, spraak, taal, gehoor en slikken. Een grote groep logopedisten is werkzaam in de eerstelijnszorg. Verder zijn logopedisten onder andere werkzaam in het speciaal(basis)onderwijs, de preventieve logopedie en de intramurale gezondheidszorg [1].

1.2 Vraagstellingen

De volgende vraagstellingen worden in dit rapport beantwoord:

- Wat zijn kenmerken van patiënten die worden behandeld door de logopedist?
- Op welke wijze komen patiënten bij de logopedist?
- Hoeveel zorg gebruiken patiënten bij de logopedist?
- Wat zijn de gezondheidsproblemen van patiënten die de logopedist bezoeken?
- Wat is het resultaat van de behandeling bij de logopedist?

2 Patiëntkenmerken

2.1 Geslacht en leeftijd

Van de 17.184 patiënten die in 2018 zijn behandeld door de logopedisten die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn was 57% van het mannelijke geslacht (tabel 1). Bijna de helft van de patiënten (47%) was tussen de 4 en 7 jaar oud. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Tabel 1 Geslacht en leeftijd van patiënten behandeld door de logopedist, 2016-2018

		2016	2017	2018
Geslacht	Mannen	56,9	58,2	57,2
	Vrouwen	43,1	41,8	42,8
Leeftijd	0-3 jr	13,8	14,1	11,9
	4-7 jr	46,8	46,7	46,5
	8-12 jr	20,3	20,1	23,2
	13-19 jr	4,6	4,7	4,7
	20-50 jr	6,0	6,0	5,4
	51-67 jr	3,4	3,7	3,8
	≥68 jr	5,1	4,8	4,4
Totaal aantal praktijken		31	61	83
Totaal aantal patiënten		5.224	10.467	17.184

3 Aanmelding

3.1 Wijze van toegang

Patiënten kunnen zelf, of via een verwijzing van een arts naar de logopedist gaan. Informatie over de wijze van toegang is vooralsnog alleen bekend voor logopedisten die gebruik maken van Prosoftware. Ongeveer 8% van de logopediepraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties gebruikt Prosoftware. Uit de beschikbare data blijkt dat de meeste patiënten met een verwijzing bij de logopedist komen (tabel 2).

Tabel 2 Wijze van toegang tot de logopedist (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
Verwijzer	83,3	87,6	84,8
Directe toegang	16,7	12,4	15,2
Totaal aantal patiënten	964	1.175	1.252

3.2 Soort verwijzer

Van alle patiënten die in 2018 zijn behandeld door de logopedist en waarvan bekend is dat zij via een verwijzer zijn gekomen (n=1.062, tabel 3), kwam het grootste deel, net als in voorgaande jaren, met een verwijzing van de huisarts (76%).

Tabel 3 Soort verwijzer van patiënten die op verwijzing bij de logopedist zijn gekomen (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
Huisarts	74,3	70,1	76,2
Medisch specialist	10,9	11,6	10,9
Tandartspecialist	11,5	10,5	4,9
Andere verwijzer	3,4	7,7	8,0
Totaal aantal patiënten	800	1.025	1.062

4 Omvang zorggebruik

4.1 Toelichting vooraf

De omvang van het zorggebruik wordt onder andere weergegeven met gemiddelden en medianen. De mediaan is de middelste waarde wanneer de gegevens in orde van grootte worden gesorteerd. Het voordeel van de mediaan ten opzichte van het gemiddelde is dat deze minder wordt beïnvloed door extreme waarden. De standaarddeviatie is een indicator voor de spreiding van uitkomsten rondom een gemiddelde.

Een behandeling bij de logopedist kan meerdere jaren duren. De trendcijfers over de omvang van het zorggebruik worden echter gepresenteerd per kalenderjaar. Hiervoor zijn gegevens van patiënten meegenomen die in het betreffende kalenderjaar ten minste één consult hadden bij de logopedist.

4.2 Prestatiecodes

Bij het declareren van een behandeling voor logopedie wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende typen behandelingen. Dit zijn de zogenoemde 'prestaties', vastgesteld door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) [2]. De 4000-prestatielcodes zijn van toepassing op logopedie.

In 2018 was het grootste deel (93%) van alle declaraties voor een reguliere behandeling logopedie. Declaraties voor 'screening/intake/onderzoek' vormden 4% van het totaal aantal declaraties. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Tabel 4 Verdeling declaraties logopedie naar prestatiecode (% declaraties), 2016-2018

	2016	2017	2018
reguliere logopedie	92,1	92,6	92,9
screening/intake/onderzoek	5,9	4,5	4,3
groepslogopedie	0,2	0,0	0,1
stotteren	1,1	2,1	2,2
preverbale logopedie	0,5	0,6	0,5
afasie	0,2	0,2	0,1
Hanen-ouderenprogramma	0,0	0,0	0,0
Totaal aantal declaraties	66.099	139.348	249.198

4.3 Aantal consulten per kalenderjaar

In 2018 had 8% van de patiënten bij de logopedist 1 consult en 4% van de patiënten meer dan 40 consulten. Gedurende het kalenderjaar 2018 had een patiënt gemiddeld 14 consulten bij de logopedist (tabel 5). Dit aantal is iets hoger dan in voorgaande jaren.

Tabel 5 Aantal consulten bij de logopedist (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
1 consult	6,7	7,4	7,5
2-5 consulten	24,4	23,7	22,1
6-10 consulten	21,8	21,2	20,4
11-20 consulten	27,2	25,6	24,5
21-40 consulten	18,1	19,7	22,0
41-60 consulten	1,5	2,1	2,8
>60 consulten	0,3	0,4	0,8
Gemiddelde aantal consulten per kalenderjaar	12,7	13,2	14,4
Mediaan aantal consulten per kalenderjaar	10,0	10,0	11,0
Standaarddeviatie aantal consulten per kalenderjaar	10,9	11,5	12,8
Totaal aantal patiënten	5.221	10.483	17.174

5 Gezondheidsproblemen

5.1 Toelichting vooraf

De gezondheidsproblemen waarmee patiënten bij de logopedist komen worden gecodeerd volgens de International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps – Logopedie (ICIDH-L). De diagnosecode is samengesteld uit vier cijfers. Binnen de ICIDH-L worden negen stoornisgroepen onderscheiden (eerste cijfer van de diagnosecode) en er kan tot drie lagen diep worden gecodeerd om de diagnose meer te specificeren. De logopedist is verplicht om minimaal twee lagen te coderen, dit zijn de eerste twee cijfers van de diagnosecode.

5.2 Top-10 diagnoses

De meest voorkomende diagnoses bij de logopedist zijn taalontwikkelingsstoornissen en articulatiestoornissen (tabel 6). Deze diagnoses zijn bepaald op twee lagen van de ICIDH-L.

Tabel 6 Top-10 logopedische diagnoses (ICIDH-L*) (% patiënten), 2016-2018

		2016	2017	2018
1	taalontwikkelingsstoornis	36,1	39,0	39,9
2	articulatiestoornis	26,9	23,7	23,0
3	afwijkend mongedrag	10,5	9,3	10,1
4	stoornis in de stemproductie	5,0	5,1	4,8
5	stotteren	3,3	4,8	4,6
6	stoornis in de auditieve functies	3,0	2,4	2,8
7	stoornis in de (senso-) motoriek	2,5	2,5	2,3
8	slikstoornis	2,4	2,1	1,8
9	stoornis in de stemkwaliteit	2,3	1,6	1,7
10	dysartrie	1,6	1,8	1,6
	Overige diagnoses	6,3	7,7	7,4
		100,0	100,0	100,0

* Op basis van de eerste twee cijfers van de diagnosecode.

De top-10 is gebaseerd op het meest recente kalenderjaar

5.3 Top 3 diagnoses per leeftijdscategorie

Een deel van de logopedische diagnoses is specifiek voor bepaalde leeftijdsgroepen. Daarom hieronder per leeftijdscategorie de top-3 van logopedische diagnoses (tabel 7 t/m 13), op basis van de eerste twee cijfers van de diagnosecode. De top-3 is gebaseerd op het meest recente jaar.

Tabel 7 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 0-3 jaar (% patiënten), 2016-2018

		2016	2017	2018
1	taalontwikkelingsstoornis	50,6	56,4	51,0
2	articulatiestoornis	26,8	19,4	20,6
3	stoornis in de (senso-) motoriek	10,4	9,4	11,6
	Overige diagnoses	12,2	14,7	16,8
		100,0	100,0	100,0

Tabel 8 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 4-7 jaar (% patiënten), 2016-2018

		2016	2017	2018
1	taalontwikkelingsstoornis	42,9	46,0	45,8
2	articulatiestoornis	40,5	36,0	35,3
3	afwijkend monddrag	5,6	4,4	5,8
	Overige diagnoses	11,0	13,6	13,1
		100,0	100,0	100,0

Tabel 9 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 8-12 jaar (% patiënten), 2016-2018

		2016	2017	2018
1	taalontwikkelingsstoornis	41,7	45,0	50,9
2	afwijkend monddrag	24,1	20,9	18,4
3	articulatiestoornis	13,5	13,4	11,7
	Overige diagnoses	20,7	20,7	19,1
		100,0	100,0	100,0

Tabel 10 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 13-19 jaar (% patiënten), 2016-2018

		2016	2017	2018
1	afwijkend monddrag	43,2	43,4	37,2
2	articulatiestoornis	15,4	11,2	15,2
3	taalontwikkelingsstoornis	12,4	11,6	13,9
	Overige diagnoses	29,1	33,8	33,8
		100,0	100,0	100,0

Tabel 11 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 20-50 jaar (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
1 stoornis in de stemproductie	33,5	32,1	29,7
2 articulatiestoornis	10,6	10,0	10,7
3 stoornis in de stemkwaliteit	8,7	8,0	10,5
Overige diagnoses	47,1	49,9	49,1
	100,0	100,0	100,0

Tabel 12 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 51-67 jaar (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
1 stoornis in de stemproductie	30,0	35,1	33,3
2 stoornis in de stemkwaliteit	14,4	9,8	13,0
3 afasie	9,4	6,6	11,1
Overige diagnoses	46,1	48,5	42,6
	100,0	100,0	100,0

Tabel 13 Top-3 logopedische diagnoses (ICIDH-L) in leeftijdscategorie 68 jaar en ouder (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
1 slikstoornis	18,3	18,7	21,9
2 stoornis in de stemproductie	17,9	18,1	21,5
3 dysartrie	17,9	25,6	18,9
Overige diagnoses	45,9	37,6	37,7
	100,0	100,0	100,0

6 Evaluatie

6.1 Toelichting vooraf

Een behandeling bij de logopedist kan meerdere jaren duren. De cijfers over de evaluatie van de behandeling zijn gebaseerd op gegevens van patiënten waarbij de behandeling door de logopedist is geregistreerd als beëindigd en waarbij het laatste consult in 2018 heeft plaatsgevonden.

6.2 Reden van einde behandeling

Bij 7.256 patiënten werd de behandeling in 2018 geregistreerd als beëindigd. Van 7.081 patiënten was de reden voor het afsluiten van de behandeling (tabel 14). De reden voor einde behandeling wordt gecodeerd aan de hand van de Vektis codelijst [3]. In 2018 is voor 63% van de patiënten de behandeling beëindigd omdat de patiënt uitbehandeld was. Dit percentage is vergelijkbaar met voorgaande jaren. In 2018 stopte 14% van de patiënten de behandeling op eigen initiatief; de redenen hiervoor zijn niet uit de data af te leiden.

Tabel 14 Reden voor beëindiging van de behandeling bij de logopedist (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
Patiënt uitbehandeld (behandeldoel bereikt)	63,4	63,7	62,9
Patiënt is op eigen initiatief gestopt	12,7	12,1	13,7
Logopedist stopte de behandeling	7,0	6,3	6,0
Patiënt is overgegaan naar een andere behandelaar	5,1	5,6	7,5
Andere reden	11,9	12,3	10,0
Totaal aantal patiënten	2.217	4.164	7.081

6.3 Resultaat behandeling

Bij 2.470 patiënten (34%) van wie de behandeling in 2018 werd afgesloten is geregistreerd in hoeverre het hoofddoel van de behandeling is behaald. Van deze 2.470 patiënten heeft 68% het hoofddoel behaald en heeft 23% het hoofddoel gedeeltelijk behaald (tabel 15). Het percentage dat het hoofddoel aan het eind van de behandeling heeft behaald ligt in 2018 hoger dan in voorgaande jaren.

Tabel 15 Behalen van behandeldoelen bij afsluiting van de behandeling bij de logopedist (% patiënten), 2016-2018

	2016	2017	2018
Hoofddoel is behaald	60,2	64,6	68,0
Hoofddoel is niet behaald	11,9	10,4	9,1
Hoofddoel is gedeeltelijk behaald	27,9	25,0	22,9
Totaal aantal patiënten	603	1.709	2.470

Referenties

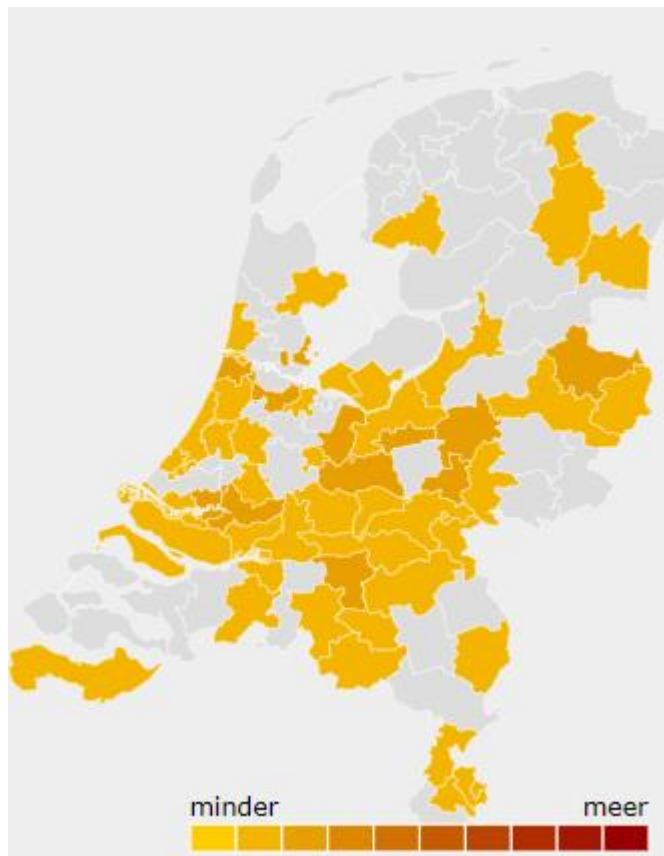
1. Nederlandse Vereniging van Logopedie en Foniatrie. Beroepsprofiel logopedist 2013.
<https://www.nvlf.nl/paginas/openbaar/vakgebied/kwaliteit/kwaliteitsinstrumenten/beroepscode-en-beroepsprofiel>
2. <https://tog.vektis.nl/WebInfo.aspx?ID=Prestatiecodelijsten>
3. <https://www.vektis.nl/streams/standaardisatie/codelijsten/COD217-VEK1>

Bijlage A Verantwoording

Omvang gegevensverzameling

In 2018 zijn er in het kader van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn gegevens verzameld van 17.184 patiënten die zijn behandeld door 284 logopedisten werkzaam in de eerstelijnsgezondheidszorg, verspreid over 83 praktijken.

Figuur Geografische spreiding deelnemende logopediepraktijken Nivel Zorgregistraties, 2018

Representativiteit

De representativiteit van de deelnemende logopediepraktijken en logopedisten aan Nivel Zorgregistraties is bepaald door een vergelijking te maken met de gegevens van alle logopediepraktijken en logopedisten die staan ingeschreven in het AGB-register (2016).

Vergeleken met de landelijke situatie zijn er (nog) relatief weinig logopediepraktijken uit Noord-Nederland die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties. De geslachtsverdeling van de deelnemende logopedisten is vergelijkbaar met de landelijke cijfers. De gemiddelde leeftijd van de deelnemende logopedisten ligt twee jaar lager dan het landelijk gemiddelde.

De gegevens die worden verzameld voor het berekenen van de cijfers zijn niet altijd van alle patiënten beschikbaar. Dit kan komen doordat niet alle velden in alle softwarepakketten aanwezig zijn, doordat beschikbare velden niet zijn ingevuld door de logopedist, of omdat berekeningen zijn gebaseerd op een selectie van de patiënten.

Vergelijking aandeel logopediepraktijken Nivel Zorgregistraties en aandeel logopediepraktijken landelijk, naar regio

Aantal logopediepraktijken	Nivel Zorgregistraties (2018)		Landelijk (2016)	
	n=83	%	n=3.678	%
Regio*				
Noord	4	4,8	384	10,4
Oost	24	28,9	914	24,9
Zuid	18	21,7	797	21,7
West	37	44,6	1583	43,0

*Regio-indeling: Noord (Drenthe, Friesland, Groningen), Oost (Gelderland, Overijssel, Flevoland), Zuid (Noord-Brabant, Limburg), West (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Zeeland)

Vergelijking geslachtsverdeling en gemiddelde leeftijd van logopedisten Nivel Zorgregistraties en logopedisten inschreven in het AGB-register

Aantal logopedisten	Nivel Zorgregistraties (2018)		Landelijk (2016)	
	n=284		n=4.944	
Man (%)	3,5		1,9	
Vrouw (%)	96,5		98,1	
Leeftijd (gemiddelde)	38,6		40,5	

Inhoud gegevensverzameling

De gegevens die voor Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn zijn verzameld, zijn gegevens die iedere logopedist vastlegt voor de reguliere administratie en die nodig zijn voor declaratie, aangevuld met gegevens uit de richtlijnen voor verslaglegging. Op de website vindt u de specificatie van de gegevensverzameling voor iedere deelnemende discipline aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn (<https://www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/informatie-voor-zorgverleners>).

De gegevens hebben betrekking op verschillende elementen van het zorgproces:

- Patiënt
- Aanmelding
- Gezondheidsprobleem
- Behandeling
- Evaluatie

Wijze van gegevensverzameling

Een deelnemende zorgverlener registreert patiëntgegevens en zorginhoudelijke gegevens in de reguliere praktijksoftware. Door middel van een extractietool worden de gegevens hieruit geëxtraheerd. Voor logopedisten is deze extractietool ingebouwd in de softwarepakketten Prosoftware, Evry, Incura en Intramed.

Periodiek wordt handmatig of automatisch een extractie van deze gegevens gemaakt. Alleen gegevens van patiënten die geen bezwaar hebben gemaakt tegen gebruik van hun gegevens worden hierbij meegenomen.

Voordat een extractiebestand naar het Nivel verzonden wordt, converteert software van een Trusted Third Party (ZorgTTP) patiënt-identificerende gegevens naar een pseudoniem. Dit wordt gedaan om de privacy van patiënten te kunnen waarborgen in het kader van de Algemene Verordening

Gegevensbescherming (AVG). Meer informatie over privacy is hier te vinden:
<https://www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/privacybescherming>.

Kwaliteitscontrole

De geëxtraheerde gegevens worden gecontroleerd op onmogelijke of niet ingevulde waarden. Ook vindt er controle plaats op missende periodes in de gegevensbestanden van de praktijken, op het vóórkomen van onterechte gegevens en op het doorlopen van de gegevensverzameling in de tijd.

De gegevens van praktijken die in een kalenderjaar korter dan zes maanden deelnamen zijn voor de berekeningen van de jaarcijfers buiten beschouwing gelaten. Dit is gedaan omdat deze praktijken de resultaten kunnen vertekenen, bijvoorbeeld door oververtegenwoordiging van kortdurende behandelingen. In 2018 gold dit voor 10 praktijken.